بخش نخست

اهمیت کار و کارگر در جامعه اسلامی

فریده شریفی

کارگران ایرانی در نبرد اقتصادی با دشمن

حضرت آیت‌ا... خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی دوشنبه هفته گذشته - ۱۱ اردیبهشت ۹۷ - در آستانه روز کارگر در دیدار هزاران نفر از کارگران و کارآفرینان، اصلی‌ترین طراحی کنونی برای مقابله با نظام جمهوری اسلامی را جنگ اقتصادی دانستند و با تاکید بر اینکه تنها راه مقابله با این جنگ، حمایت از کالای ایرانی و تکیه بر توانایی‌ها و ظرفیت‌های داخلی و چشم ندوختن به بیگانگان است، فرمودند: وظیفه دولت و مسئولان، برطرف کردن مشکلات و موانع کارآفرینان و کارگران و افزایش ظرفیت تولید واحدهای تولیدی است و وظیفه مردم نیز تصمیم و عزم جدی برای خرید کالای ایرانی است.

امروز کارگران ایران در یک نبرد اقتصادی با دشمن قرار دارند و بدون شک نقش آنان در سازندگی ایران اسلامی بی‌بدیل است.

کارگر ایرانی با دستان خود می‌تواند نیازهای جامعه را برآورده کند اگر مسئولان یار و یاورش باشند.

کارگر ایرانی می‌تواند با ساخت و تولید هر نوع کالای مورد نیاز تمامی تحریم‌های استکبار را دور بزند، اگر مسئولان موانع پیش‌روی او را بردارند.

و خلاصه کارگر ایرانی این استعداد و برتری را دارد که کالاهای ایرانی را با کیفیت عالی تولید کند به شرط اینکه حق و حقوق او سر موعد پرداخت شود.

رهبر معظم انقلاب در همین دیدار اخیرشان با کارگران کشور چه زیبا تصریح فرمودند: «به رغم همه فشارها و تحریم‌ها و همه مشکلاتی که مستکبران ایجاد می‌کنند اما تولیدات داخلی که در این نمایشگاه - نمایشگاه محصولات ایرانی در حسینیه امام‌خمینی - عرضه شده بود برجسته و ممتاز بود و باید در مقابل نیروی کار ایرانی سر تعظیم فرود آورد و به همین دلیل باید دست هنرمند کارگر ایرانی را که یکی از بهترین کارگران دنیاست بوسید.»

کارگری عبادت است

پیامبر اکرم(ص) می‌فرماید: «عبادت هفت جزء دارد که بالاترین آن کوشش برای کسب روزی حلال است.»

رسول اعظم(ص) دست کارگری را که بر اثر کار و فعالیت ورم کرده بود بلند کرد و فرمود: «این دستی است که هیچ‌گاه آتش‌جهنم آن را نمی‌سوزاند، این دستی است که خدا و رسولش آن را دوست می‌دارد، کسی که از دسترنج خود روزی‌اش را فراهم کند خداوند با نظر رحمت به او می‌نگرد.» از زمانی که انسان پا به حیات گذاشت برای تامین نیازهای خود در این کره‌خاکی شروع به فعالیت و تلاش کرد و از هوش و توانایی بدن خود برای انجام کارها استفاده می‌کرد تا بهترین روزی را برای خود و خانواده‌اش فراهم سازد. در هیچ مکتبی به اندازه فرهنگ غنی اسلام از کار و کارگر تمجید نشده و برای تلاش کارگران اهمیت قائل نشده است. در یونان باستان کار به بردگان اختصاص داشت و فعالیتی تحقیرآمیز و پست شمرده می‌شد و این اندیشه در اروپا هم رواج پیدا کرد به نحوی که در اکثر جنگ‌ها و فتوحات، غربی‌ها، انسان‌های دیگر قاره‌ها از جمله آفریقا را به بردگی می‌گرفته و برای کارهای سخت در مزارع، معادن و... به کشورهای خود تبعید می‌کردند و آنها را به استثمار می‌کشیدند.

یک کارشناس مسایل اجتماعی: همان‌گونه که در اسلام بیکاری و تن‌پروری مزمت شده، افراد پرکار و پرتلاش جهاد کننده در راه خداوند نامیده شده‌اند و کارشان در زمره عبادات و امور معنوی اطلاق شده است.

در اکثر کشورهای غربی سال‌ها جنگ و کشمکش میان بردگان و اربابان وجود داشت تا آنها بتوانند به آزادی برسند و خود را از یوغ استعماری و استثماری اربابان زورگو و دیکتاتور خود رها سازند. تاریخ آمریکا، پرتغال، فرانسه، انگلیس و سایر کشورهای آمریکای لاتین یا کشورهای اروپایی پر است از سال‌ها درگیری و جنگ میان بردگان و کسانی که خود را مالک و صاحب این انسان‌های مظلوم می‌دانستند.

اهمیت کار و کارگر در اسلام

در دین مبین اسلام به کار و کارگر اهمیت زیادی داده شده و در احادیث و روایات مختلف کار حلال و زحمتی که کارگر برای به دست آوردن روزی حلال می‌کشد ستوده شده است.

در اسلام هرگونه صنعت و ساختن و وسیله که مورد نیاز جامعه و به نفع و صلاح اجتماع باشد، نه تنهاجایز و مباح است بلکه به عنوان واجب کفایی باید نسبت به انجام آن اقدام شود تا نیاز مردم برآورده شود و متقابلاً ساختن آلات و ادواتی که موجب فساد و عمل ناروا می‌شود حرام است.

در اسلام برای ریشه‌کن کردن فقر که منشاء اغلب فساد و تیره‌روزی است دستورهایی داده شده از جمله اینکه اگر کسی زمین مواتی را آباد کند آن زمین به او تعلق می‌گیرد اما اگر آن را رها کند و دوباره بایر و خشک شود حاکم اسلامی آن را به دیگری واگذار می‌کند تا تولید ثروت شود و زمین‌های مرده و بایر احیا گردند.

در اسلام شرایط اجاره مغازه، کشتزار یا زمین هم به این گونه است مستأجری که ملک را از مالک اجاره کرده نمی‌تواند آن را به دیگری اجاره دهد و تا زمانی که قرار داد اجاره تمام نشده است آن قرارداد بین موجر و مستأجر به قوت خود باقی است.

در اسلام ربا هم اکیداً حرام دانسته شده و مردم به سرمایه‌گذاری در کارهای تولیدی تشویق شده‌اند.

کار کردن در اسلام عبادت است و اگر با انگیزه کسب درآمد حلال به جهت اداره آبرومندانه زندگی همراه باشد اجر و ثواب جهاد در راه خدا را در پی دارد و نقل شده که پیامبر دست کارگر را می‌بوسید چون دست مجاهد فی‌سبیل‌الله بود.

یک محقق و مدرس حوزه علمیه قم: خداوند انسان را خلیفةالله در روی زمین قرار داده تا زمین را آباد کند و این آبادی و سازندگی به غیر از کار و کوشش امکان‌پذیر نمی‌شود.

در حدیث دیگر نیز پیامبراکرم(ص) می فرماید: «خداوند تبارک و تعالی از هر گناهی با توبه و انابت و پشیمانی گناهکار می‌گذرد جز این که کسی مهریه زنی را منکر شود یا حقوق کارگری را غصب کند.»

«حجت‌الاسلام والمسلمین منصوری» نویسنده، محقق و مدرس حوزه علمیه قم در گفت‌وگو با گزارشگر کیهان از اهمیت کار و کارگر می‌گوید و تاکید می‌کند که بهشت و دوزخ نتیجه کار و عمل آدمی است، چرا که خداوند محور زندگی انسان را بر دو اساس قرار داده، ایمان و عمل صالح و کسانی که عمل صالح و شایسته دارند، به خدا ایمان دارند و هر کاری که در این دنیا انجام می‌دهند برای رضایت خداوند است بهشت در انتظار آنان است و دوزخ هم نتیجه کار و عمل انسان‌هاست.

وی اضافه می‌کند: «خداوند انسان را خلیفةالله در روی زمین قرار داده تا زمین را آباد کند و این آبادی و سازندگی به غیر از کار و کوشش امکان‌پذیر نمی‌شود. خداوند می‌فرماید در زمین و در طبیعت، سیر هستی، خلق کائنات تدبر و تعقل کنید و ببینید که خداوند چگونه هستی را آفریده و چگونه دنیا را آفریده بنابراین شما هم تدبر و تعقل کنید و زمین را آباد نمایید.»

به گفته حجت‌الاسلام والمسلمین منصوری، اهمیت کار و کارگر در این است که کار بدنی باید با فکر و تعقل، تدبرو تفکر همراه باشد تا نتیجه مثبتی به دست آید و کار نتیجه‌بخش باشد. زیرا هر کاری باید بر محور تفکر، بینش و تعقل باشد.

وی همچنین اضافه می‌کند: «کاری که انسان را به هدف می‌رساند و موجب ایجاد تغییرات خوب و سازنده می‌شود کار با تفکر و تعقل است و این دو لازم و ملزوم یکدیگرند، تغییر در زمین بدون کار، بدون تفکر و تعقل امکان‌پذیر نیست.»

این محقق و نویسنده همچنین می‌گوید: «کار فقط کار جسمی و فیزیکی نیست نماز خواندن، عبادت کردن و تفکر کردن هم نوعی کار محسوب می‌شود لیکن مؤمن در کنار عبادات، تفکر و تعقل باید در حد توان خود به رفع نیازهای جامعه بپردازد، چرا که برآوردن نیازهای جامعه واجب کفایی است.»

حقوق کارگران

در معارف و احکام اسلامی، حقوقی برای کارگران معین شده و نسبت به اجرای دقیق آنها تاکید بسیار شده است تا جایی که امام سجاد(ع) در رساله حقوق خود می‌فرماید: «حق زیردستان بر تو آن است که با آنها به عدالت رفتار کنی و مانند پدری مهربان برای آنها باشی. از نادانی و جهل و اشتباه آنها در گذری و در عقوبت آنان تعجیل نکنی و بر این کارفرمایی که خدا به تو داده است سپاسگزار باشی.»

در جای دیگر هم به نقل از امام سجاد(ع) آمده است که «حق کسی که کارهای (خانه، مغازه، کارگاه، کارخانه) تو را انجام می‌دهد آن است که بدانی او را خدا خلق کرده و درحقیقت از پدر و مادر تو است (آدم و حوا)، تو مالک وخالق او نیستی و رزق و روزی او نیز دست تو نیست پس به او نیکی کن و آزارش مده.»

امام صادق(ع) نیز فرمودند که حق کارگر را پیش از خشک شدن عرقش بپردازید.

کارگران ستون اقتصادی جامعه

کار بزرگ‌ترین و زیربنایی‌ترین بخش زندگی انسان به حساب می‌آید و کارگران از مهمترین ستون‌های جامعه به ویژه در بخش اقتصادی محسوب می‌شوند. از کار می‌توان به جوهره درونی افراد پی برد و وقتی این جوهره‌های درونی آشکار شوند و استعدادهای بالقوه به منصه ظهور برسند می‌توان به وجود جامعه‌ای پویا امیدوار بود.

«سیما ملتجی» کارشناس مسائل اجتماعی درباره اهمیت کار و کارگر به گزارشگر کیهان می‌گوید: «از نظر قانون کار، کارگر به کسی گفته می‌شود که در ازای خدمت یا تلاشی که انجام می‌دهد از کارفرمای خود مبلغ معینی حقوق و مزایا دریافت می‌کند و نحوه پرداخت حقوق، سهم سود، مزایا و تسهیلات بسته به نوع قراردادی که مابین کارگر و کارفرما منعقد می‌شود تفاوت می‌کند.»

وی اضافه می‌کند: «کارگران شریف‌ترین انسان‌های اجتماع هستند و طبقه کارگر که یک طبقه اجتماعی است از دیدگاه اسلام بسیار محترم و ارزشمند است چرا که این افراد با قدرت بدنی، قدرت تفکر و تلاش همه‌جانبه‌ای که از خود نشان می‌دهند در پیشرفت و آبادانی کشور تأثیر فراوانی دارند و ارتقای صنعتی و کشاورزی و پیشرفت اقتصادی جامعه مرهون تلاش و زحمات آنان است.»

به گفته این کارشناس همان گونه که در اسلام بیکاری و تن‌پروری مذمت شده و افراد بیکار نکوهش شده‌اند درباره افراد پرتلاش و زحمتکش احادیث و روایات زیادی آمده که عنوان جهادکننده در راه خداوند نامیده شده‌اند و کارشان در زمره عبادات و امور معنوی اطلاق شده است و امروز همچنان که رهبری فرمودند در جنگ تن به تن با دشمنان درجبهه اقتصادی قرار دارند.

قداست شغل کارگر

از واجبات مسلم بر هر فرد مؤمن لزوم انجام کار برای تأمین زندگی خود و خانواده است. مقام معظم رهبری در خصوص قداست کار و کارگر می‌فرماید: «تقدس کار و تکریم کارگر باید در رأس برنامه‌ها باشد و در منطق اسلام کار، عمل صالح و عبادت است که این جایگاه و ارزش کارگر در نظام اسلامی را نشان می‌دهد.»

حرفه و شغل کارگر هر چه که باشد مقدس و قابل احترام است، کارگر، خیاطی، تولیدی، کارخانه، شهرداری، ادارات، سازمان‌ها، شرکت‌های خصوصی و غیره، همه و همه کارگرانی زحمتکش مسئول، متعهد و مجاهد هستند که در راه خدمت به اجتماع خود تلاش می‌کنند.

یک کارگر شهرداری که هر روز خیابان‌های شهر را تمیز می‌کند در این باره می‌گوید: «اختصاص دادن یک روز در سال یا یک هفته به نام روز کارگر اهمیت دادن به کار این طبقه زحمتکش است اما رفتار مردم با کارگران و همکاری که با ما درنظافت شهر می‌کنند برای ما بهترین قدردانی و اهمیت گذاشتن به حرفه ما است و هنگامی که می‌بینیم مردم برای کار ما چقدر اهمیت قائل هستند و سعی می‌کنند کاری کنند که ما بیشتر به زحمت نیفتیم و کارمان زیاد نشود بسیار خوشحال و سپاسگزار می‌شویم.»

وی اضافه می‌کند: «بسیاری از مردم زباله‌هایشان را سر وقت در سطل‌های زباله می‌گذارند در کیسه‌های محکم قرار می‌دهند که گربه‌ها یا دیگر افراد آنها را پاره نکنند و حتی برخی زباله‌ها را تفکیک می‌کنند و زباله‌های خشک و تر را در کیسه‌های جداگانه می‌گذارند تا ما با مشکل مواجه نشویم و جمع‌آوری زباله‌ها راحت‌تر انجام شود.»

یک کارگر تولیدی هم با اذعان بر اینکه در نبرد اقتصادی با دشمن قرار دارند، می‌گوید: «همچنان که رهبر معظم انقلاب تصریح فرمودند امروز ما کارگران در خط مقدم جنگ اقتصادی با استکبار قرار داریم، از مسئولان می‌خواهیم جلوی قاچاق بی‌رویه را بگیرند تا حاصل دسترنج کارگر ایرانی به خوبی دیده شود.»

وی قاچاق کالا را معضلی پیش‌روی کارگران و تولیدکنندگان می‌داند.

جدیدترین کتاب‌های انتشارات آرون در سی‌ویکمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب
شبستان - راهروی ۲ - غرفه ۲
۶۶۹۶۲۸۵۰-۰۹۱۲۱۲۲۶۲۸۱

فرهنگ تعزیه در جهان ایرانی
استان تهران — جلد دوم

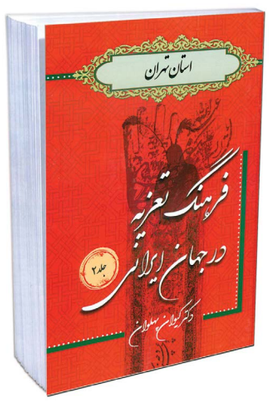

دکتر کیوان پهلوان / ۹۷/ ۸۵/۰۰۰ تومان
اوج تعزیه در تهران در زمان ناصرالدین‌شاه است. در زمان رضاشاه چند دهه‌ای اجرای شبیه‌خوانی بسیار کمرنگ شد. هنگامی که اجرای شبیه‌خوانی از سرگرفته شد، فرزندان همان تعزیه‌خوان‌هایی که از شهرهای مختلف به تهران آمده بودند اجرای شبیه‌خوانی را برعهده گرفتند. محرم در استان تهران، بستن سقاخانه، دسته سنگ‌زن‌ها، حکومت‌ها و مسئله تحریف در تاریخ عاشورا، استاد مطهری و مسئله تحریف، تعزیه‌خوانی در طهران قدیم، موسیقی در تعزیه، نمایش تعزیه و تئاتر معاصر، تجزیه و تحلیل موسیقیایی مجالس تعزیه، مجلس شاه‌چراغ، تعزیه شهادت امام حسین (ع) تعزیه در میگون تهران، مراسم تابوت و حجله، قفل آجین، حجله قاسم، نوحه‌ها، موسیقی نوحه تا امروزو...

تاریخ لرستان بعد از اسلام
از آغاز اسلام تا زندیه

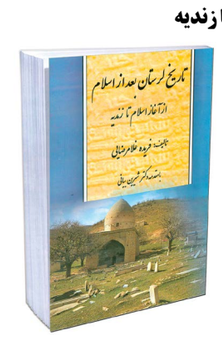

فریده غلامرضایی / ۵۵/۰۰۰ تومان
کتاب حاضر تحقیق و پژوهشی علمی درجهت اشاعه و اعتلای فرهنگ و تمدن قوم لر و شناخت بیشتر حوادث آمیخته با حماسه‌ها و رشادت‌ها و دلاوری‌های شیرزنان و دلیرمردان این سرزمین می‌باشد. سقوط ساسانیان و ورود اعراب به ایران، بنیاد رهایی ایرانیان از سلسله عباسیان، ایران در عصر آل‌بویه، حکومت اتابکان لر بزرگ، سلسله صفویه در ایران، سلسله والیان لرستان، سابقه تاریخی طایفه زندیه و...

تدفین مردگان در ایران
از دوره، باستان تا پایان قاجاریه

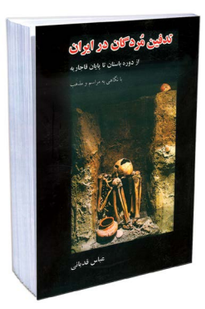

عباس قدیانی / ۲۴/۰۰۰ تومان
ساده‌ترین راه شناخت معتقدات مذهبی ایرانیان باستان از نشانه‌های به دست آمده؛ مطالعه تدفین‌های آنها می‌باشد، زیرا تدفین مردگان ملموس‌ترین تجلی تفکرات مذهبی و عملکردهای اعتقاداتی بشر در طول تاریخ بوده است. گورهای تپه سیلک، معماری گورها، عصر ودایی و آیین تدفین، اشیاء مکشوف در گورها، گور دخمه‌ها، تدفین پس از ظهور اسلام، مذهب و تدفین نزد مغولان، حرکت دادن میت...

قدرت و بدن‌سازی
اصول بیولوژیکی و کاربردهای علمی

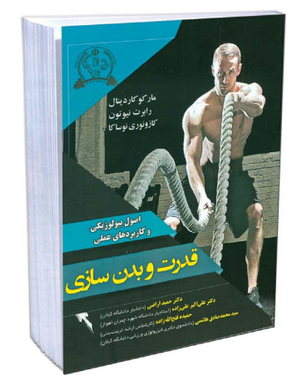

مارکو کاردینال و... دکتر حمید اراضی و.../۹۷/ ۸۸/۰۰۰ تومان
کتاب حاضر با ارائه آخرین اطلاعات، دستاوردها و یافته‌های علمی و عملی در زمینه قدرت و آماده‌سازی منبع و مرجع بسیار ارزشمندی برای آموزش تخصصی متخصصان و مربیان ورزشی و تدوین برنامه‌های آکادمیک محسوب می‌شود. از ویژگی‌های مهم این کتاب می‌توان به یکپارچه‌سازی آخرین پژوهش‌ها در ابعاد فیزیولوژیکی، آناتومیکی و بیومکانیکی قدرت و آماده‌سازی، ارائه نمونه‌های عملی متعدد از کاربردهای قدرت و آماده‌سازی و فراهم‌سازی رهنمودها برای نوشتن و پایش برنامه‌های تمرین قدرتی موثر اشاره کرد.

سیری در پدید آمدن محله‌های تهران

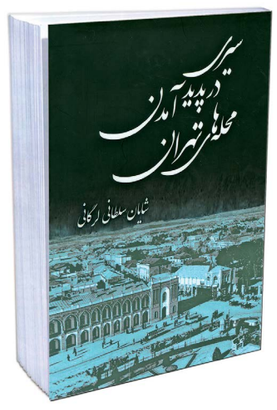

شایان سلطانی لرگانی / ۳۵۰۰۰ تومان
در سال ۹۴۴ هجری قمری شاه طهماسب از روستای تهران دیدار کرد و برای آباد کردن آن دستور داد در اطراف تهران بارویی با ۱۱۴ برج (به تعداد سوره‌های قرآن) بنا کردند. در زمان قاجاریه تهران به عنوان پایتخت انتخاب شد؛ در این زمان دروازه‌های تهران به ۱۳ دروازه افزایش یافت که این دروازه‌ها ۳ ساعت بعد از غروب آفتاب بسته می‌شدند. در زمان ناصرالدین‌شاه قاجار چندین محله در تهران ساخته شد که هنوز بسیاری از این محلات با همان اسم و رسم قدیم وجود دارند. در کتاب حاضر با بیشتر محله‌های تهران و وجه تسمیه نام هر محله آشنا می‌شوید.

نیاز به بیداری

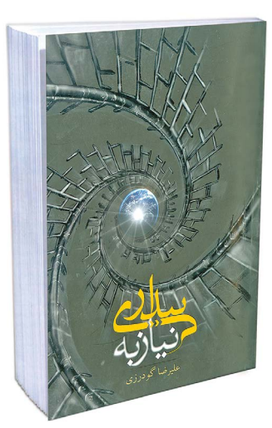

علیرضا گودرزی/ ۷۰۰۰ تومان/پخش گسترش ۷۷۳۵۴۱۰۵
فضای جهان مانند حباب متراکمی است که روز به روز، رو به گستردگی می‌گذارد و این انبساط تا زمان نامعلومی ادامه خواهد داشت. شکل‌گیری جهان، به وجود آمدن فضا و زمان از مباحث مهم کتاب است.
... عشق نیرویی برای سرآغاز خلق جهان و ادامه حیات بوده و جهان بر مبنای جاذبه به وجود آمده است. عشق، جاذبه یا نیروی الکترو استاتیکی بین ذرات است و زمانی که این نیرو کاهش یابد، دیواره جهان دچار ترک خوردگی می‌شود و در نهایت به فروپاشی منجر می‌شود. دراین کتاب با هفت مرحله از بیداری - که به شناسایی بهتر جهان کمک می‌کند- آشنا می‌شوید. انعکاس نیمه دوم جهان، عشق، فریب، نقش ارتش‌ها در کنترل جهان و...

ادوارد براون

جاسوسی در پوشش ایران‌شناسی

نیمه‌پنهان جلد شصت و یکم/ پروین نخعی مقدم/ ۱۸/۰۰۰ تومان/ شبستان - راهروی ۱۹- غرفه ۲۰
یکی از مشهورترین چهره‌های پنهان در تاریخ سیاسی ایران و البته بهائیت که از او به عنوان فردی فرهنگی یاد شده است، می‌توان به «ادوارد براون» اشاره کرد. این کتاب می‌کوشد تا با نگاهی بی‌طرف و به صرف از جایگاه تحقیق و تفحص این نقش پنهان را آشکار کند.
... مرد جوانی که معلوم بود ریاست کاروان را برعهده دارد و نامش ادوارد بود، از این که پاشاخان به زبان فارسی با او صحبت می‌کرد، بسیار خوشحال شد.

خادمان سلطه

واکاوی سانسور در مطبوعات عصر پهلوی

نیمه پنهان جلد شصتم/ دفتر پژوهش‌های مؤسسه کیهان/ پروین مقدم/ ۱۳/۰۰۰ تومان/شبستان - راهروی -۱۹ غرفه ۲۰
کتاب حاضر بخش کوچکی از تاریخ ناگفته و نانوشته دوران پهلوی است که بسیاری از فجایع و مصیبت‌های آن هنوز در لابه‌لای اسناد و مدارک و گفته‌های شاهدان عینی باقی مانده و عیان نشده است. بندگان درهم و دینار، برخی باج‌بگیران مطبوعاتی، شیوه‌های مخالف‌خوانی، خط قرمزهای نفتی، جریان‌سازی بر ضد روحانیت را در این کتاب بخوانید.

جدول شماره ۱۱۱۱۵

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱															
۲									■						
۳			■							■					■
۴					■							■			
۵				■			■				■				
۶						■							■		
۷					■					■				■	
۸			■								■				
۹								■				■			
۱۰				■					■						
۱۱	■					■				■					■
۱۲		■					■				■				
۱۳					■				■				■		
۱۴			■					■						■	
۱۵											■				

افقی:

۱- مهمترین کمک به ایجاد اشتغال جوانان و افزایش تولیدملی که همه باید در عمل به آن اهتمام داشته باشند ۲- نهادینه کردن فرهنگ آن در جامعه راهگشای بسیاری از مشکلات است- هیئت آن را دولت تشکیل می‌دهد ۳- شیره انگور- از گیاهان دارویی- اولین شهید صدراسلام ۴- دقت‌نظر و ژرف‌اندیشی - نام چندتن از پادشاهان کشور انگلستان - شاخه‌ای در ادبیات که سعی می‌کند معضلات جامعه را در قالب‌های جدی و شوخی بیان کند ۵- از غذاهای روسی - شایع‌ترین بیماری عفونی - بنیانگذار اخوان‌المسلمین - همان صاحب‌خانه است ۶- مسجدی که در آن زنده‌یاد آیت‌الله طالقانی در آن تفسیر قرآن می‌گفتند - نویسنده ایرلندی سفرنامه گالیور - حرف دهن‌کجی ۷- کاخ موزه‌ای در پایتخت - شهری در کشور یمن- نام دیگر بلدرچین ۸- پایتخت کشور ایتالیا - کلیسای معروفی در فرانسه - حرکتی در ورزش ژیمناستیک ۹- منطقه‌ای در شمال تهران که مورد علاقه کوهنوردان است - نیکویی و مهربانی - میوه‌ای خونساز که برای افراد لاغر مفید است ۱۰- سرزمینی در مکه - عالی و خوب- مولا علی(ع) آن را بزرگترین فقر برشمرده‌اند ۱۱- معدن فاجعه‌آفرین زغالسنگ آزادشهر - شیخ‌الانبیاء - یکی از ویژگی‌های سخن کامل ۱۲- مرید و دنباله‌رو - فرا رسیدنش را خبر نمی‌کند- نوعی گل که بیشتر در فصل بهار می‌روید ۱۳- سرپل آن سال گذشته مهیب‌ترین زلزله کشورمان رخداد - مونس و همدم - مزد و پاداش - آقای آلمانی ۱۴- ضمیر اشاره- نام اختصاری سازمان بین‌المللی استاندارد- رایانه همراه و کوچک ۱۵- دانشمند آمریکایی که اسرار ویروس‌ها را کشف کرد - گاز کم‌یابی که در جو زمین وجود دارد.

عمودی:

۱- وظیفه همه مسئولان است تا این مهم را در سرلوحه کار خود قرار دهند - سرود آسمانی و روح‌نواز مسلمانان که از گلدسته‌های مساجد شنیدنی است ۲- از روش‌های درمانی رایج غیردارویی برای بیماران افسرده - از قدیم گفته‌اند نزد ایرانیان است و بس ۳- حرف انتخاب- محل قوه شامه- نام دیگر خارپشت ۴- از شعرای معروف عرب که در مدح اهل‌بیت اشعار فراوانی دارد - نام دیگر حنا- زاهد گوشه‌نشین ۵- حالت بیهوشی در بیمار- واحد بازی تنیس- نویسنده رمان معروف بابا لنگ دراز- بله به زبان بیگانه ۶- بزرگترین شاعر پارسی‌گوی کشور پاکستان - گاز شهری - روادید ۷- دشمن سخت- از ماهیان دریاچه مازندران - از نام‌های خداوند ۸- وسیله‌ای برای ورزش اسکی - حماسه‌سرای بزرگ یونان باستان ۹- سردار معروف کارتاژ که قصد داشت روم را تصرف کند- آزاده دشت کربلا - فوت و فن کار ۱۰- آب روستایی- عقیده و نظر- محل طبابت پزشکان- کشوری کوچک در قاره سیاه ۱۱- دومین خلیفه جبار اموی- استخوانی در صورت - نام ماهی در زبان بیگانه- هواپیمای تندرو ۱۲- تظاهر به نیکوکاری کردن- بهترین وسیله نقلیه برای جابجایی مسافران در شهرهای پرجمعیت - نام مادر حضرت امام جواد علیه‌السلام ۱۳- از شخصیت‌های مورد توجه در سریال پربیننده پایتخت - نخست وزیر اسبق بریتانیا- عددی که در هندسه کاربرد دارد ۱۴- نوعی رنگ- مادر رستم ۱۵- پسوند صفت‌ساز- از هنرهای دستی که بیشتر خانم‌ها به آن اشتغال دارند- بزرگترین معجزه رسول گرامی اسلام صلی‌الله علیه و آله.

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	م	ج	د	ا	ب	ع	ن	ق	ی	ل	ک	م	■	■	ا
۲	ن	و	ر	س	ن	ی	د	ا	ک	و	ا	د	و	ر	ر
۳	ل	ا	و	ا	ن	■	ا	غ	ر	ت	■	ر	ک	ا	ب
۴	ا	د	■	۳	د	ا	۴	ی	■	ا	ج	■	ر	■	ع
۵	ی	ت	ر	ب	■	س	ت	ا	ر	■	۴	ر	ل	و	ی
۶	■	■	ا	ر	ا	۴	■	۴	و	ع	■	ا	■	■	ن
۷	ض	ب	■	ز	ا	ل	ا	■	ا	ر	و	م	ی	■	■
۸	■	■	ن	ا	ی	ن	■	م	د	و	ن	ی	ه	■	ج
۹	ه	■	ن	ی	■	م	ل	ا	ی	ا	ن	■	■	ه	■
۱۰	ا	ل	ه	ا	ن	ی	■	۴	ا	ن	■	■	ر	و	ا
۱۱	ل	■	و	ن	و	س	■	ا	ر	■	■	گ	ر	ا	ن
۱۲	ف	ر	د	■	ا	ن	ه	■	■	ن	ی	ه	■	ب	■
۱۳	ق	ا	■	ه	ی	ل	■	ف	ی	ا	ن	م	■	ع	■
۱۴	ی	ا	■	ر	ا	ن	م	■	ی	ا	ن	■	■	ق	■
۱۵	ه	■	ن	د	■	ا	د	ر	■	ا	گ	ن	ل	■	■